

Sairaanhoitajan kansallisten osaamisvaatimusten päivittäminen

TEKSTI | Marja Silén-Lipponen , Niina Glerean , Erja Annola , Kaija Marttila

Sairaanhoitajien osaamisvaatimusten määrittäminen varmistaa sen, että valmistuneet hallitsevat hoitotyön keskeiset osa-alueet ja vastaavat terveydenhuollon muuttuviin tarpeisiin. Viimeksi osaaminen määriteltiin valtakunnallisesti terveysalan ammattikorkeakoulujen hankkeessa vuosina 2018–2020. Alan ja yhteiskunnan muutokset edellyttivät päivitystä, jota ovat tehneet SH-valtakunnallisen kokeen koordinoitiryhmä, alakohtaiset pienryhmät, tutkijat ja hoitotyön asiantuntijat.

Kuva: Opiskelijoita opiskelemassa sairaanhoitotyötä. Kuvaaja: Ilpo Vuorivirta, Laurea-ammattikorkeakoulu

Sairaanhoitajan osaamisvaatimusten päivittäminen on keskeistä korkealaatuisen ja vaikuttavan hoidon varmistamiseksi. Terveystieteiden menetelmät, teknologia ja tutkimustieto kehittyvät jatkuvasti, ja sairaanhoitajakoulutuksen on pysyttävä ajan tasalla uusimmista käytännöistä ja suosituksista. Lisäksi terveydenhuollon painopisteiden ja toimintatapojen muutokset edellyttävät sairaanhoitajien osaamisen uudistamista. Ajantasainen osaaminen parantaa potilasturvallisuutta, tukee tehokasta hoitotyötä ja lisää hoidon vaikuttavuutta. Samalla se vahvistaa sairaanhoitajien ammattitaitoa, mikä osaltaan tukee koko terveydenhuoltojärjestelmän toimivuutta. (WHO 2025.)

Kansallisten osaamisvaatimusten ja niiden sisältöjen määrittäminen on tärkeää

sairaanhoitajakoulutuksen laadun ja yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. Yhtenäiset osaamisvaatimukset varmistavat sen, että koulutuksesta valmistuvat sairaanhoitajat hallitsevat keskeiset hoitotyön osa-alueet ja vastaavat tulevaisuuden terveydenhuollon tarpeisiin. Sairaanhoitajien ammatillinen osaaminen määriteltiin kansallisella tasolla viimeksi terveysalan ammattikorkeakoulujen hankkeessa Yleissairaanhoitajan (180 op) ammatillisen ydinosaamisen arvioinnin kehittäminen vuosina 2018–2020 (Silén-Lipponen & Korhonen 2020). Tämän jälkeen terveyspalvelut, hoitotyö ja yhteiskunta ovat muuttuneet merkittävästi ja tästä syystä osaamisvaatimusten päivittäminen on tärkeää.

Osaamisvaatimusten ja niiden sisältöjen tarkistaminen

Tarkoituksena kansallisten osaamisvaatimusten päivitystyössä on päästä konsensukseen yleissairaanhoitajan ammatillisen ydinosaamisen osaamisvaatimuksista ja niiden sisällöistä. Sairaanhoitajien 180 op osaamisvaatimusten päivittäminen aloitettiin syksyllä 2024. Ensimmäin toteutettiin kirjallisuushaku, jonka tarkoituksena oli tarkastella sairaanhoitajalta vaadittavaa osaamista tutkimustietoon perustuen. Kirjallisuuskatsaus toteutettiin marraskuussa 2024 neljään tietokantaan, joita olivat PubMed, CINAHL, Eric ja Medic. Haku rajattiin tieteellisiin tutkimusartikkeleihin, jotka oli julkaistu 2018–2024 välillä. Mukaan otettiin suomen- ja englanninkielisiä vertaisarvioituja empiirisiä tutkimusartikkeleita ja kirjallisuuskatsauksia, jotka kuvasivat sairaanhoitajaopiskelijalta tai vastavalmistuneelta sairaanhoitajalta (enintään 12 kk valmistumisesta) vaadittavaa osaamista.

Kirjallisuushaku tuotti yhteensä 9901 tutkimusartikkeliä, joista valittiin otsikon ja abstraktin perusteella 105 kokotekstiä tarkempaan tarkasteluun. Lopulta osaamisvaatimusten päivitystyöhön valikoitui mukaan 54 tutkimusartikkeliä. Kirjallisuushaun jälkeen kaksi tutkijaa arvioivat (Silén-Lipponen & Glerean) tutkimusartikkeleiden laadun itsenäisesti käyttäen JBI (JBI 2025) laadunarviointikriteereitä. Arvioinnin jälkeen tulokset käytiin läpi yhdessä, ja artikkelien laadusta saavutettiin yksimielisyys. Kirjallisuuskatsaukseen valikoitujen artikkelien laatu oli vaihteleva ja yksi artikkeli päätettiin poistaa hakutuloksesta laadunarvioinnin perusteella.

Kirjallisuushaun tuottama aineisto käytiin läpi ja artikkelit taulukoitiin. Jokaisesta artikkelista taulukkoon listattiin niiden ehdottama osaamisalue. Tämän jälkeen artikkelit jaettiin artikkelin osaamisalueen mukaan valtakunnallisille osaamisalueryhmille, jotka muodostuivat vähintään kolmen ammattikorkeakoulun hoitotyön opettajista. Osaamisalueryhmien tehtävänä oli koota yhteen ajankohtaista näyttöä (esimerkiksi hoitosuosituksien julkaisut, raportit) omaan osaamisalueeseensa liittyen. Tämän lisäksi osaamisalueryhmät kävivät kirjallisuushaun tuottamat artikkelit ja niiden ehdottamat osaamisalueet läpi, ja ehdottivat tarvittaessa muutosta osaamisalueisiin kirjallisuushaun artikkelien tai muun ajankohtaisen osaamisalueeseen liittyvän näytön perusteella. Lopulta osaamisalueryhmät hyödynsivät päivitystyössä kahtakymmentä kirjallisuushaun perusteella valikoitua artikkeliä.

Viimeisessä vaiheessa sairaanhoitajan valtakunnallisen kokeen koordinoitiryhmä liitti

osaamisvaatimukset yhteen ja tarkasteli sairaanhoitajan osaamista kokonaisuutena. Yhteen liittämisen tavoitteena oli, että vältettiin toistoa, poistettiin tarpeettomia samankaltaisuuksia, ja ilmaistiin asiat yhtenäisesti ymmärrettävillä käsitteillä. Osaamisvaatimukset pyrittiin kirjoittamaan siten, että ne kuvaavat keskeisen ydinosaamisen ja että ne mainitaan vain kerran. Esimerkiksi eettisyys ja ammatillisuus osaamisvaatimuksissa kerrottuja tavoitteita ja sisältöjä ei mainita erikseen esimerkiksi palliatiivisen hoitotyön kohdalla, vaan ne sisältyvät kaikkiin hoitotyön klinisiin osaamisalueisiin. Osaamisvaatimusten ja sisältöjen työstäminen edellytti toimijoilta yhteistoiminnallista keskustelua, tiedon kriittistä tarkastelua ja olennaisen tuomista esiin. Tarvittiin myös useita palavereita, joissa tarkasteltiin yksityiskohtaisesti sisältöjä ja sitä, mihin osaamisvaatimukseen ne sopivat parhaiten.

Kirjallisuushaun ja osaamisalueoryhmien työskentelyn tuloksena osaamisvaatimusalueiden lukumäärä säilyi ennallaan, mutta osaamisvaatimusten määrä pieneni 105:sta 80:een. Joidenkin osaamisvaatimusten nimi muutettiin. Kommunikointi ja moniammatillisuus muutettiin vuorovaikutukseksi ja monialaiseksi yhteistyöksi ja ohjaus- ja opetus sekä omahoidon tukeminen lyhennettiin ohjaus ja omahoidon tukemiseksi. Tarvittaessa osaamisvaatimusten ilmaisuja selkiytettiin ja poistettiin epäselviä ilmaisuja. Kliinisen osaamisen kuvaukset säilytettiin aiemman tyylisesti pelkistetyksi kuvattuina. Poikkeuksena on gerontologinen hoitotyö, joka on kirjoitettu nyt toisia yksityiskohtaisemmin, koska sitä on tarpeen vahvistaa sairaanhoitajakoulutuksessa (Opetushallituksen ennakointiraportti 2023).

Osaamisvaatimusalueita on kolmetoista ja ne ovat 1. Ammatillisuus ja eettisyys, 2. Asiakslähtöisyys, 3. Informaatioteknologia ja kirjaaminen, 4. Johtaminen ja työntekijyysosaaminen, 5. Laadunvarmistus, 6. Näyttöön perustuva päätöksenteko, 7. Ohjaus ja omahoidon tukeminen, 8. Potilas- ja asiakasturvallisuus, 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä, 10. Terveystiedon edistäminen, 11. Vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö, 12. Yrittäjyys ja kehittäminen sekä 13. Kliininen osaaminen.

Asiantuntija-arviointi osaamisvaatimusten kriittisenä kehittäjänä

Osaamisvaatimusten määrittäminen jatkuu 17.8.2025 asti asiantuntija-arvioinnilla. Vapaaehtoiset asiantuntijat (n=172) rekrytoitiin mukaan hoitotyön eri sektoreilla työskentelevistä ammattilaisista ja asiantuntijoista sekä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelijoista eri puolilta Suomea. He ovat muun muassa ylihoitajia, osastonhoitajia, järjestöjen edustajia, kehittämissuhteissa työskenteleviä, klinisiä asiantuntijoita ja opettajia, ammattikorkeakoulujen opettajia, koulutuspäälliköitä ja tiimipäälliköitä, hoitotieteen professoreita ja lehtoreita sekä sairaanhoitajia. Arviointiin osallistuminen on vapaaehtoista eivätkä yksittäiset vastaajat ole tunnistettavissa asiantuntija-arvioinnin tuloksista.

Asiantuntija-arvioinnin tarkoituksena on arvioida osaamisvaatimuksia ja niiden sisältöjen

tärkeyttä. Arvioinnin lisäksi asiantuntijat voivat ehdottaa muutoksia kirjaamalla arviointilomakkeen avoimiin vastauskenttiin esittämäänsä täsmennyksiä, lisäyksiä tai poistoja. Kyselyn lopussa olevassa vapaassa tekstikentässä voi esittää mielipiteitä, mikäli jonkin osa-alue tai sisältö vastaajan mielestä puuttuu tai haluaa antaa yleistä palautetta osaamisvaatimuksista. Edelleen vastaajat voivat ehdottaa osaamisvaatimusten päivitystyön perustaksi ajankohtaista lähdemateriaalia aiheen merkittävyydestä. Asiantuntija-arvioinnin tuottama aineisto analysoidaan syyskuun 2025 aikana ja asiantuntija-arvioinnin 2. vaihe on lokakuussa 2025. Toisessa vaiheessa viimeistellään osaamisvaatimukset ja sisällöt.

Yhteenveto

Päivitetyt osaamisvaatimukset ja niiden sisällöt luovat perustan sairaanhoitajan osaamisen arvioinnille sekä uudistettavalle valtakunnalliselle kokeelle. Ammattikorkeakoulut voivat hyödyntää osaamisvaatimuksia opetussuunnitelmatyössään. Osaamisvaatimukset antavat työelämälle ajantasaista tietoa siitä, mitä osaamista valmistuvalta sairaanhoitajalta voidaan työhön tullessa edellyttää. Lisääntyvä kansainvälinen rekrytointi korostaa tarvetta arvioida EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta rekrytoitujen sairaanhoitajien osaamista suhteessa kansallisiin osaamisvaatimuksiin. Tämä mahdollistaa koulutuksen kohdentamisen niille osa-alueille, joita heidän aikaisempi koulutuksensa ei välttämättä ole sisältänyt. Jatkossakin osaamisvaatimuksia ja niiden sisältöjä on tarpeen päivittää säännöllisesti toimintaympäristön muuttuessa.

Asiantuntija-arvioijaksi toiseen vaiheeseen voi ilmoittautua lähettämällä viestin 30.8.2025 mennessä valtakunnallisen kokeen koordinoitiryhmän jäsenille sähköpostiosoitteeseen: Erja.Annola@laurea.fi TAI Kaija.Marttila@laurea.fi

Teksti julkaistaan samansisältöisenä Savonia artikkeleissa ja Laurea Journalissa.

Lähteet

- JBI 2025. [Critical Appraisal Tools](#). Viitattu 27.5 2025
- Opetushallitus. 2023. Ammattialakohtaiset osaamistarpeet 2030 verkkoraportti. Saatavilla [Ammattialakohtaiset osaamistarpeet 2030 | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)
- Silén-Lipponen, M. & Korhonen, T. 2020. [Osaamisen ja arvioinnin yhtenäistäminen Sairaanhoitajakoulutuksessa _ YleSHarviointi-hanke](#). Viitattu 27.5 2025
- WHO 2025. [The State of Nursing](#). Viitattu 27.5 2025

URN <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025060962977>

Marja Silén-Lipponen

yliopettaja, Savonia-ammattikorkeakoulu

Niina Glerean

lehtori, Laurea-ammattikorkeakoulu

Erja Annola

lehtori, Laurea-ammattikorkeakoulu

Kaija Marttila

lehtori, Laurea-ammattikorkeakoulu

Koulutus

opetussuunnitelmat

Osaamisen kehittäminen

sairaanhoitajat